

علل روی آوردن انسان به جدل

۱- درست نبودن مدعای شخص و در نتیجه عدم امکان اقامه برهان بر آن

۲- دشوار بودن فهم برهان برای توده مردم

۳- عجز و ناتوانی مستدیل برای اقامه برهان و یا درک صحیح آن

۴- تناسب نداشتن فهم برهان با نوآموزان یک رشته علمی

ستیزه جویی و لجاجت ورزیدن در خصوصت های گفتاری، که غالباً با کید و نیرنگ همراه است و گاهی از حدود عدل و انصاف خارج می شود.

معنای لغوی

جدل

صنعتی که آدمی با آن می تواند از مقدمات مسلم و مورد قبول طرف مقابل و یا از مقدمات مشهور استفاده کرده، مطلب مورد نظر خویش را اثبات یا رد کند.

معنای مصطلح در منطق

مقایسه جدل با برهان

۱- مقدمات برهان، یقینی و مطابق با واقع است. اما مقدمات جدل، مسلم و مقبول طرف مقابل.

۲- جدل همواره به دو شخص متخاصم قائم است؛ ولی اقامه‌ی برهان گاه برای خود شخص صورت می‌گیرد.

۳- برهان تنها به صورت قیاسی تالیف می‌شود. جدل به شکل استقرا و تمثیل نیز می‌آید.

یکی از دو طرف بحث، که مطلبی را قبول دارد و از آن دفاع می کند.

طرف دیگر بحث، که در صدد رد مطلب سائل است.

رأی و مدعای مجبی

مجیب

سائل

وضع

موضوع

اصطلاحات جدل

قواعد و اصول کلی در جدل، که می توان قضایای مشهور فراوانی را از آن ها استخراج کرد.

مشهورات

مبادی جدل

مسلمات

جدل

ادوات جدل

۱- آگاهی از انواع مشهورات، اعمّ از اجتماعی، سیاسی و ...

۲- شناخت الفاظ و واژه های مختلف علوم و آشنایی با احکام و حالات الفاظ

۳- توانایی و قدرت تشخیص مشترکات بین امور متفاوت و جهات افتراق آن ها.

آداب جدل

۱- دوری از استعمال الفاظ رکیک و سخیف و استفاده از عبارات زیبا و جذاب

۲- پرهیز از هرگونه تمسخر، دشnam و نامزاجویی

۳- رعایت کمال تواضع و فروتنی در هنگام سخن

۴- دوری از بحث با افراد ریاست طلب، بداخلاق و معاند

۵- التزام به جایگاه برتر حق و اینکه حقیقت بالاتر از هر چیز است.

۶- توجه به اهمیت گیرایی بیان، گویایی زبان و رسا بودن کلام در مناظره

۷- ندادن فرصت بیش از حد به طرف مقابل برای تفکر و جولان در گفتار

۸- قاطعیت در بیان مطالب مورد نظر

۹- استفاده ای به جا از آیات، روایات، مثل ها، اشعار و داستان های مناسب